

ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ МЕДИЧНОЇ БІОЛОГІЇ

ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України», м. Дніпро

Для забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у медичній академії через систему науково-методичних і педагогічних заходів здійснюється інтелектуальна і творча діяльність. Вона спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у студентів згідно закону «Про вищу освіту» [1]. Викладач повинен формувати у особистості вміння вільно мислити і самоорганізовуватися в сучасних умовах шляхом патріотичного та екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, громадянської позиції та відповідальності.

У процесі інтеграції України в загальноєвропейський освітній простір виявилася потреба держави в компетентних, мобільних, конкурентно-спроможних фахівцях. Актуальність формування професійних і особливо ключових компетенцій обумовлена необхідністю розширення професійного визнання, порівнянності і сумісності дипломів і кваліфікацій. Саме поняття «ключові компетенції» (key skills) зумовлює те, що вони є ключем, підставою для інших, спеціальних, предметно-орієнтованих. Крім того, володіння ними дозволяє людині бути успішним в будь-якій сфері практичної діяльності.

Ключові компетенції – це сукупність базових знань, загальних (універсальних) умінь, особистих якостей, що дозволяють досягати позитивних результатів у професійній та інших областях життєдіяльності. Орієнтація на нові цілі освіти – компетенції – вимагає не тільки зміни змісту предметів, що вивчаються, а й методів і форм організації освітнього процесу, активізацію діяльності студентів в ході заняття, наближення досліджуваних тем до реального життя і пошуків шляхів вирішення сучасних проблем. Аналіз

науково-педагогічної літератури з даної теми дозволив зробити висновок, що об'єктивні потреби суспільства роблять актуальним широке впровадження індивідуально орієнтованих розвиваючих технологій. При такому навчанні формуються і розвиваються такі якості, як самостійність студентів, відповідальність за прийняття рішень; пізнавальна, творча, комунікативна, особиста активність студентів, що визначають якості поведінки компетентного працівника на ринку праці та сприяють соціалізації особистості [2].

Інтерактивний метод («Inter» – це взаємний, «act» – діяти) - означає взаємодіяти, знаходитися в режимі розмови, діалогу з будь-ким. Інтерактивні та активні методи мають багато спільного. На відміну від активних методів, інтерактивні орієнтовані на більш широку взаємодію студентів не тільки з викладачем, але й один з одним і на домінування активності студентів у процесі навчання. Таким чином, інтерактивний метод можна розглядати як найсучаснішу форму активних методів. До інтерактивних методів можуть бути віднесені наступні: дискусія, евристична бесіда, «мозковий штурм», рольові та «ділові» ігри, тренінги, кейс-метод, метод проектів, групова робота з ілюстративним матеріалом, обговорення відеофільмів і т.п.

Розглянемо найбільш важливі у медичній академії інтерактивні методи з точки зору формування ключових компетенцій при вивченні медичної біології. Кейс-метод (Case study) – це техніка навчання, що використовує опис реальних економічних, соціальних, побутових чи інших проблемних ситуацій (від англ. Case – «випадок»). При роботі з кейсом студенти здійснюють пошук, аналіз додаткової інформації з різних галузей знань, в тому числі пов'язаних з майбутньою лікарською професією.

Кейс-метод по відношенню до інших технологій можна уявити як складну систему, в яку інтегровані інші, менш складні методи пізнання. У нього входять: моделювання, системний аналіз, проблемний метод, уявний експеримент, методи опису, класифікації, дискусії, ігрові методи і ін. Будучи інтерактивним методом навчання, він завойовує, як показує практика, позитивне ставлення з боку студентів, які бачать в ньому гру, що забезпечує

освоєння теоретичних положень і оволодіння практичним використанням матеріалу. В умовах глобалізації економіки кейс-метод може допомогти краще розуміти психологію наших іноземних студентів, для яких цей метод складає основу їх вищої освіти. При застосуванні кейсів формуються такі навички, як ідентифікація проблеми, відбір даних, прийняття альтернативних рішень [2].

У процесі підготовчої роботи студент повинен усунути прогалини в знаннях шляхом попереднього вивчення опису ситуації. Додаткові відомості студенти отримують з спеціально підібраної літератури або кейсів, підготовлених викладачем. До заняття викладач підбирає кейс, визначає основні і допоміжні матеріали для підготовки студентів, розробляє сценарій заняття. Під час заняття викладач організовує попереднє обговорення кейса, ділить групу на підгрупи, керує обговоренням кейса в підгрупах, забезпечує студентів додатковими відомостями. Після заняття викладач оцінює роботу студентів, прийняті рішення та поставлені питання.

Розглянемо використання кейс-методу на прикладі практичного заняття у групі студентів 1 курсу медичного факультету за темою: «Спадкові хвороби». Викладач розбиває студентів на мікрогрупи (команди) по 5 осіб, в кожній призначається капітан – студент, що бере відповідальність за прийняття командного рішення.

Кожній мікрогрупі видається кейс і список рекомендованої літератури. Після вивчення матеріалів кейса, студенти повинні діагностувати певний синдром, а саме: Дауна, Патау, Едвардса, Шерешевського-Тернера, трипло-Х, Клайнфельтера, «лементу кішки» і т.п.

Для діагностики хромосомних хвороб студенти повинні:

1. Визначити клінічну картину даної аномалії. Студенти отримують фотографії людей з певними хромосомними хворобами, вивчають їх візуально і описують.
2. Застосувати генетичні методи дослідження, а саме:

а) для вивчення хромосом в лімфоцитах периферичної крові студенти отримують мікропрепарати, які розглядають під мікроскопом, а потім складають ідіограми каріотипу;

б) для вивчення загальноприйнятих показників, особливостей шкірних малюнків (метод дерматогліфіки) студенти отримують рисунки: подушечок пальців (дактилоскопія); долонь (пальмоскопія); підошв ніг (плантоскопія).

На основі виявлених особливостей встановлюється діагноз.

3. Дати характеристику хромосомної чи геномної мутації (етіологічний принцип):

- а) індивідуальність аномальної хромосоми або її ділянки;
- б) тип мутації (моносомія, трисомія, полисомія; повна або часткова);
- в) ступінь мозаїчності організму;
- г) генотип організму;
- д) вплив умов середовища (ембріональний або постнатальний).

Після обговорення всіма студентами команди матеріалу кейса, капітан приймає єдине вірне рішення - визначає синдром. Студенти активно вчаться висловлювати свої думки. У якості завдання викладач пропонує студентам до наступного заняття підготувати презентацію з даного синдрому.

На основі викладеного можна зробити висновок, що завдання, які студенти отримують у формі кейсів, дозволяють їм відкрити значно більшу можливість поділитися своїми знаннями, досвідом і уявленнями, тобто навчитись не тільки у викладача, а і один у одного [3]. Дослідницький метод розвиває комунікативні якості особистості, дозволяє перейти від пасивного засвоєння знань студентами до їх активного застосування в модельних або реальних ситуаціях професійної діяльності, що, безумовно, підвищує якість підготовки майбутніх лікарів.

Список використаних джерел:

1. Закон про вищу освіту від 01.07.2014.
2. Ситуационный анализ или Анатомия кейс-метода / Ю. Сурмин [и др.]. Киев: Центр инноваций и развития, 2002. – 286 с.
3. Пішак В.П. З досвіду застосування кейс-методу та проактивної презентації при читанні лекційного матеріалу / В.П.Пішак, О.І. Захарчук, М.І. Кривчанська. // Медична освіта, № 1, 2013. – С. 16-20.